

Van de deken

Els Unger

Toekomstverkenning

Het ministerie van Justitie presenteerde onlangs de toekomstverkenning 'Justitie over morgen, scenario's en strategieën voor 2015' (zie ook de Actualiteiten hiervoor). Het is een zeer leeswaardige studie geworden. De advocatuur zou er goed aan doen om eens een vergelijkbare exercitie op touw te zetten. Want het is nuttig om de blik zo nu en dan te richten op een wat verder gelegen horizon.

De toekomstverkenning van Justitie bevat tal van passages die van belang zijn voor de advocatuur. Zo wordt in elk van de vier toekomstscenario's (achtereenvolgens The European way, Forza Europa, Samen.nl en Bang Nederland) beschreven wat er gebeurt met de zogeheten claimcultuur.

Ook moet in het kader van de internationalisering worden onderzocht of er aanleiding is om in te zetten op Europese regulering van juridische beroepen, aldus de opstellers. 'Omdat de juridische beroepen opereren in een spanningsveld "tussen profijt en professie", "tussen geld en ethiek", moet daarbij worden voorkomen dat de nadruk te zeer komt te liggen op "het ondernemen", want dat kan het gezag van de beroepen aantasten.' En even later: 'In het verlengde hiervan zou een discussie over beroepsethiek, die buiten Nederland nadrukkelijker wordt gevoerd, moeten worden gestimuleerd.' Het is maar dat u het alvast weet.

Misschien nog wel belangrijker zijn de vragen die de opstellers opwerpen over statistisch bewijs in het strafproces en over risicotaxatie. Bij mijn weten is de vraag naar de toelaatbaarheid daarvan niet eerder zo nadrukkelijk op tafel gelegd als in dit rapport.

Natuurlijk is er niets tegen een debat over welk onderwerp dan ook. Maar in de toekomstverkenning wordt wel erg gemakkelijk uitgegaan van de onontkoombaarheid van een 'maatschappelijke roep' om het toelaten van statistisch bewijs (meer of minder, afhankelijk van het toekomstscenario). Juist in een tijd dat justitieel falen veel maatschappelijke onrust veroorzaakt, lijkt die stelling op zijn minst voorbarig.

Bij statistisch bewijs is er per definitie ook een kans dat je er naast zit. Het is de vraag of en in hoeverre de maatschappij die kans wil accepteren.

Ook schuilt er een gevaar in het openen van een dergelijke discussie: een onderwerp als statistisch bewijs is zo op de agenda gezet, maar krijg je de geest weer in de fles als blijkt dat de kans op veroordeling van een onschuldige te groot is? Een belangrijke vraag in een klimaat waarin lekenrechtspraak, minimumstraffen en zelfs de doodstraf serieuze politieke issues zijn geworden.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

Omgekeerde Rozenrevolutie

Na de geweldloze Rozenrevolutie, eind 2003, zou de jonge president Michail Saakasjvili van Georgië een transparante rechtsstaat maken. Sindsdien worden echter steeds meer mensenrechtzaken in Straatsburg ingediend.

Elwin Verheggen
journalist

Ergens in Georgië stappen drie politieagenten in burger uit een privé-auto af op Zviad Bagashvili. De negentienjarige jongen zit met een vriend in een auto, portier open, muzikje aan. Zodra ze oogcontact maken, neemt Bagashvili de benen, waarop een agent hem doodschiet. Naar de toedracht van de schietpartij (eind '99) deed Justitie nooit deugdelijk strafrechtelijk onderzoek. Begin 2006 besloot de rechtbank voor de derde en laatste keer niet te vervolgen. Pikant detail: de broer van de schietende agent is hoofd van een lokaal regeringsorgaan.

Bagashvili's ouders zijn een procedure begonnen bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg, nadat eerst alle juridische wegen in Georgië bewandeld waren. Sinds de Rozenrevolutie stapelen de zaken tegen Georgië zich daar op. Werden er in 2003 nog 44 procedures gestart, in 2005 gingen er bijna honderd zaken naar Straatsburg en in 2006 ongeveer evenveel.

Volgens Ana Dolidze, tot eind vorig jaar voorzitter van GYLA (Georgian Young Lawyers Association) waar 600 advocaten lid van zijn, waren rechters vóór de Rozenrevolutie objectiever. Opmerkelijk, want rechtbanken en gerechtshoven ondergingen in 2005 ingrijpende reorganisaties. Zo zijn onder meer tachtig rechters wegens vermeende corruptie ontslagen of op een reservelijst gezet.

'Ondanks de hervorming zijn rechters nog altijd te beïnvloeden door Justitie en regering', zegt Dolidze. 'De Hoge Raad voor Rechtspraak mag rechters aanstellen en ontslaan. Via dit orgaan, dat niet onafhankelijk is van de regering, zijn rechters tevens te bedreigen met ontslag als ze bijvoorbeeld bepaalde aangedragen bewijsmiddelen niet buiten beschouwing willen laten.'

Ook kan Justitie in Georgië na elk foutje van een rechter, zoals een deadline missen, een strafzaak tegen hen beginnen. 'Deze disciplinaire procedures zijn evenals ontslag te gebruiken als dreigmiddel', aldus Dolidze. 'Zeker effectief bij rechters van 28, de nieuwe minimumleeftijd. Die maken altijd wel een vergissing.' Na de hervormingen in 2005 zijn veel voormalige assistent-rechters onder de dertig tot rechter benoemd. 'Hun onervarenheid is frustrerend', zegt Dolidze. 'Soms hebben rechters werkelijk geen idee wat ik als advocaat bepleit.'

Succesvolle hervormingen in de rechtsspraak komen volgens Dolidze alleen tot stand als een aparte raad van rechters over het ontslag beslist en als de mogelijkheid verdwijnt strafzaken tegen rechters te beginnen bij ieder foutje. 'Deze twee punten zijn al vele malen op alle niveaus aangekaart, maar de politieke wil tot verbetering ontbreekt.'

Ook in het recente evaluatierapport van de Raad van Europa, die Georgië jaarlijks adviseert over de ontwikkeling van anti-corruptie-strategieën, worden verbeteringen op deze twee punten nu ook aanbevolen. Mede dankzij GYLA's lobby-inspanningen.